

paa den i Form af Tiende. Jeg vil med et Par Ord henvende mig til den ærede Kultusminister: Han mente jo, at det var en fælles Overenskomst, som oprindeligt har været mellem Tiendeyderne og Tiendetagerne, mellem Kirke og Folk. Hvor meget dette har paa sig, skal jeg lade staa ved sit Værd, men det er jo dog en gammel Tanke, en gammel Sætning og en gammel Historie, at dette var anderledes. Historien fortæller jo om, hvorledes mine nærmeste Landsmænd, de vrede Vendelboer, rendte Storm paa Albani Kirke og dræbte Kong Knud, og det er jo sikkert nok, at den Historie har holdt sig gennem Tiderne, at det var for Tiendens Skyld, at de gjorde Oprør, idet de den Gang ikke vilde finde sig i at bære disse Tiender, som skulde lægges paa deres Efterkommere. Lad det staa ved sit Værd; det var jo i 1086, at dette Slag stod. Det er jo ogsaa den almindelige Mening, at det var for Tiendens Skyld, at mine Landsmænd, da vi skrev 1441, igen vare i Ilden paa Sct. Jørgensbjerg og prøvede paa at sætte haardt imod haardt for Tiendens Skyld. Men siden den Tid og indtil denne Dag har den danske Bondestand maattet bære Tienden af sine Jordejendomme. Men lad nu ogsaa være, at der i gamle Dage var en Slags Overenskomst, saa var der ogsaa en Byrde, som hvilede paa Kirken den Gang, men som senere er tagen bort. Det var nemlig særlig Kirkens Sag at sørge for de fattige, det var særlig Kirkens Sag at sørge for de syge, det var særlig Kirkens Sag at tage sig af Pilgrimene og de fremmede, det var særlig Kirkens Sag at tage sig af Skolevæsenet og al den Slags, foruden dette at lønne Præsterne og holde Kirkerne vedlige; det var Byrder, som den Gang vare lagte paa Kirken, og som den villig bar. Som andre af de Byrder, der hvilede paa Tienden, kan nævnes de temmelig kostbare store Gilder, som Tiendetagerne skulde gøre for Bønderne ved Leverancen af Tienden, og med Hensyn til hvilket der ogsaa her er peget paa, at det kunde være, at det var i sin Orden den Gang. Men det er da faktisk saadan, som der ogsaa her er peget paa, at efter Reformationens Indførelse foregik der — man kan næsten sige — en Revolution; der blev vendt op og ned paa alting, og vi vide jo, at den Del, nemlig 35 pCt., af Landets Jord, som Kirken sad inde med, da tilfaldt Kronen; sammen med de 25 pCt., som i Forvejen tilhørte den, blev det 60 pCt. af Danmarks Jord, som kom i Kronens Hænder. Og nu bliver det, som

der ogsaa her er peget paa, tyske Adelsmænd og mange andre, der kom her ind under Enevoldsmagtens Dage, som enten paa den ene eller anden Maade fik den ene Slump af Landets Jord efter den anden, og man kappedes om at gøre alt dette tiendefrit; kun Bønderne bleve ikke fri for Tienden, dem kom Tienden fremdeles til at hvile paa. Og derfor undrer det mig at høre, at man saadan kan blive ved med at holde paa, at Tienden er en Skat, en gammel Hævd, som hviler paa Jorden. Ja lad os sige saa, men det er forandret mange Gange. Alle disse Byrder, som hvilede paa Tienden, har man skubbet fra sig og lagt over paa det øvrige Samfund, samtidig med at man har taget en Del Jord fra, som tidligere var tiendepligtig. Nu kommer den danske Bonde og spørger: Ville nu I, som nyde Landets Gøder, ikke ogsaa være med til at bære Landets Byrder? Der er dog, som det ogsaa her er blevet sagt, ingen Mening i, at en lille Del af vort Folk alene skal opretholde vor Præstestand og vore Kirker. I gamle Dage kunde der være en lille Smule Mening i Ordningen, da baade Embedsmænd og Handelens, Haandværkets og Skibsfartens Udøvere næsten alle ejede Jord og maatte skatte og skyldte af den samt af deres Erhverv. Nu betale disse ingen Skat lig Tienden; nu er Forholdet blevet helt anderledes her i Danmark. Danmark er nu paa Vej til at blive et Industriland, Befolkningen i Byerne stiger Aar for Aar, men den Befolkning, der beskæftiger sig med Landbrug, ikke, og medens næsten Halvparten af vort Folk ikke er Tiendeyder, skal en lille Part af Folket blive ved at svare Tiende til Kirkerne for det øvrige Samfund. Dette maa og kan ikke fremdeles blive ved, der maa træffes en Ordning her. Der var meget, som jeg gerne vilde sige om denne Sag, men jeg vil nøjes med over for det høje Ting at lægge mit Lod i Vægtskaalen. Jeg er ogsaa kendt ude omkring i Landet, jeg er opfødt blandt Bønder, og jeg ved for sikkert, at er der noget, som piner den danske Bonde, er det Tienden. Han er taalmodig og har som Pakæsel baaret det store Læs i de gode Tider, og naar der nu kommer onde Dage, og han ser, at andre Samfundslag have det godt, kan han ikke blive ved at bære de store Byrder for Samfundet. Han maa sige: Skaf mig lige Ret, saa skal jeg nok klare mig i Konkurrencen, men skal jeg vedblive at bære de store Byrder for Samfundet, maa jeg synke, og det bliver nok til Skade for Samfundet tilsidst. Jeg er sikker paa, at den